Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Asiantuntijalausunto
3.6.2025

K 1/2025 vp

Työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskeva lainsäädäntö

1. *Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkasti uudistuksen vaikutuksia työllisyyden kehittymiseen, palvelun onnistumiseen ja kuntakokeilujen edistymiseen sekä resurssien riittävyyteen ja niiden kohdentamisen onnistumiseen kiinnittäen erityisesti huomiota yksityiskohtaisen sääntelyn toimivuuteen sekä antaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle edellä mainituista seikoista selvityksen vuoden 2023 loppuun mennessä. Eduskunta edellyttää, että tarvittaessa hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lainsäädännön tarkistamiseksi.*

Työ- ja elinkeinoministeriön vastaus
Työ- ja elinkeinoministeriö on laatinut eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle selvityksen uuden asiakaspalvelumallin toimeenpanosta ja toimivuudesta. Selvitys on toimitettu valiokunnalle 19.12.2023.

Edellä mainitun selvityksen tulosten perusteella ei pystytty tekemään johtopäätöksiä uudistuksen vaikutuksista työllisyyteen. Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut keväällä 2025 tutkimushanketta, jossa tarkastellaan uudistuksen työllisyysvaikutuksia. Tutkimus tullaan toteuttamaan ostopalveluna, ja tutkimus perustuu tilastotieteelliseen tutkimusasetelmaan. Tutkimus on tällä hetkellä tarjouspyyntövaiheessa, ja tutkimuksen käynnistyminen on suunniteltu tapahtuvan syksyllä 2025. Valmiit tutkimustulokset ovat suunnitelman mukaan käytettävissä loppukesällä 2026.

Työ- ja elinkeinoministeriö on jatkanut vuonna 2024 uuden asiakaspalvelumallin uudistamista pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti. Hallituksen esitys työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi on viimeistelyvaiheessa, ja esitys annetaan eduskunnalle syysistuntokaudella 2025.

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää kantanaan, että lausuma tulisi poistaa. Lausuman edellyttämä selvitys on annettu valiokunnalle edellytysten mukaisesti. Parhaillaan valmisteilla olevan vaikuttavuustutkimuksen myötä tullaan saamaan tietoa siitä, miten uudistus on vaikuttanut työllisyyteen. Lisäksi eduskunnan hyväksyessä ehdotetussa muodossaan, valmistelussa oleva hallituksen esitys työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi vaikuttaisi uudistuksen sisältöön erityisesti resurssien kohdentumisen ja yksityiskohtaisen sääntelyn osalta.

Työ- ja elinkeinoministeriön lisälausunto vuosikertomuksessa annettuun vastaukseen
TE-palvelut 24 -uudistuksen voimaanastumisen läheneminen vuoden 2024 lopulla näkyi tilastojen valossa asiakaspalvelun tason heikentymisenä etenkin työllistymissuunnitelmien ajantasaisuuden osalta. Tilanne on tilastoseurannan perusteella kääntynyt parempaan suuntaan maalis-huhtikuussa 2025, ja ajantasaisten työllistymissuunnitelmien osuus on lähtenyt kasvuun alkuvuoden luvuista.

Toni Ruokonen, erityisasiantuntija

2. *Eduskunta edellyttää, että TE-toimistojen ja kokeilukuntien määrärahan riittävyyttä laadukkaiden palveluiden järjestämiseksi sekä niiden oikeasuhtaista jakautumista kuntien ja TE-toimistojen kesken seurataan tarkasti ja että tarvittaessa toimintaan ohjataan lisää määrärahoja valtion lisätalousarvioissa tai talousarviossa vuodelle 2023. Määrärahojen riittävyyden arvioinnissa on otettava huomioon asiakaspalvelun vaatimien henkilöstöresurssien lisäksi myös toimitilojen ja tietojärjestelmien kehittämisen vaatimat määrärahat.*

Työ- ja elinkeinoministeriön vastaus

Työ- ja elinkeinoministeriön yhteistyössä ELY-keskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen kanssa vuonna 2024 laatiman selvityksen perusteella TE-palveluiden henkilöasiakaspalvelussa työskentelevän henkilöstön resurssit olivat alimitoitettuja. Tämä on ainakin osaltaan johtanut työttömien asiakaspalvelumallin lain edellytyksiä alempaan toimeenpanon tasoon.

Tällä hetkellä työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteilla olevassa ja eduskunnan käsittelyyn syysistuntokaudella annettavassa hallituksen esityksessä työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi on tarkoitus huomioida selvityksessä havaittu henkilöasiakaspalveluresurssien alimitoitus taloudellisten vaikutusten arvioinnin yhteydessä. Esityksessä ehdotetaan, että henkilöasiakaspalvelussa havaittu alimitoitus huomioidaan kuntien valtionosuusrahoituksen vähennyksen yhteydessä siten, että kuntien valtionosuusrahoituksesta vähennetään ainoastaan esityksessä työvoimaviranomaisille arvioitujen tehtävien vähenemän ja resurssien alimitoituksen erotus. Siten esityksen myötä TE-palveluissa työskentelevien henkilöasiakaspalvelijoiden resurssoinnin voidaan katsoa olevan tasapainossa lain edellyttämiin tehtäviin nähden. Esitys on linjattavana työllisyyden ja yrittäjyyden ministerityöryhmässä 16.6.2025.

Työ- ja elinkeinoministeriö toteutti keväällä 2025 kaikille työllisyysalueille kyselytutkimuksen yhteistyössä ELY-keskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen kanssa, mikä käsitteli TE-palvelut 24 -uudistuksen alkuvaiheen toimeenpanoa. Kyselyllä kartoitettiin tilannekuvaa siitä, miten työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirto valtiolta kunnille on alkuvuodesta sujunut työllisyysalueilla. Kyselyyn vastasi 42 työllisyysaluetta, joka tarkoittaa, että kyselyyn vastasi 93 prosenttia työllisyysalueista. Kyselyn tulosten perusteella työllisyysalueiden käytössä olevien toimitilojen riittävyys on hyvällä tasolla sekä asiakas- että henkilöstömääriin nähden.

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää lausumaa poistettavaksi. Resurssien riittävyyttä on tarkasteltu selvityksillä, ja työvoimapalvelujen asiakaspalveluun liittyvien henkilöstöresurssien kohdalla työ- ja elinkeinoministeriö on esittämässä tarvittavia korjaavia toimenpiteitä. Muiden resurssien osalta tehdyt selvitykset osoittavat resurssien riittävyyden olevan hyvällä tasolla. TE-palvelut 24 -uudistuksen myötä resurssien jakaantumisen seuranta TE-toimistojen ja kuntakokeilujen välillä ei ole enää ajankohtaista TE-toimistojen toiminnan lakattua 31.12.2024.

Toni Ruokonen, erityisasiantuntija

3. *Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin työvoimapalveluita ja työttömyysturvaa koskevan sääntelyn ymmärrettävyyden ja ennakoitavuuden parantamiseksi sekä antaa asiassa selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2023 loppuun mennessä.*

Työ- ja elinkeinoministeriön vastaus

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti lausuman johdosta professori Kaarlo Tuorin selvityshenkilöksi, jonka tuli arvioida lainsäädännön kehittämistarpeita. Selvityshenkilön laatima selvitys valmistui syksyllä 2023 ja toimitettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 19.12.2023. Selvityshenkilö esitti selvityksessä arvion lainsäädännöstä sekä useita kehittämisehdotuksia. Selvitys ei koskenut lainsäädännön sisällöllistä kehittämistä.

Lainsäädännön lakiteknistä kehittämistä koskevia ehdotuksia on tarkoitus ottaa huomioon julkisia työvoima- ja yrityspalveluja sekä työttömyysturvaa koskevaa lainsäädäntöä uudistettaessa. Työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteilla olevassa hallituksen esityksessä työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi huomioidaan selvityshenkilön selvityksen johtopäätöksiä ja suosituksia. Valmistelussa pyritään muuttamaan selvityshenkilön erityisen ongelmallisena pitämiä kohtia ja välttämään uusien hankalana pidettävien säädösrakenteiden luomista. Esityksessä lainsäädäntöön ehdotettavat muutokset vaikuttaisivat myös työttömyysturvalainsäädäntöön.

Selvityshenkilö korosti myös sekä toimeenpanosta vastaaville viranomaisille että työnhakijoille annettavan ohjeistuksen merkitystä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus on tuottanut erilaista tukimateriaalia vuoden 2025 alussa työnsä aloittaneille uusille työvoimaviranomaisille. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö on uudistanut kehittämis- ja hallintokeskukselle antamaansa työttömyysturvaa koskevaa soveltamisohjetta. Työnhakijoille suunnattu, kehittämis- ja hallintokeskuksen tuottama valtakunnallinen informaatio puolestaan on koottu Työmarkkinatori-verkkosivuille.

Työ- ja elinkeinoministeriö esittää näkemyksenään, että lausuma voitaisiin poistaa. Eduskunnan edellyttämä selvitys on toimitettu työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle ja lainsäädännön selkeyttä kehitetään muiden lainsäädäntömuutosten yhteydessä.

Anna Aaltonen, johtava asiantuntija

Timo Meling, hallitusneuvos

Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestäminen

1. *Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa TE-uudistusta ja raportoi työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2026 mennessä heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden lähipalveluiden toteutumisesta.*

Työ- ja elinkeinoministeriön vastaus

TE-palvelut 24 -uudistuksen seurannassa keskeinen tietojen keruu tapahtuu vuosittaisissa alueellisissa yhteistyö- ja seurantakeskusteluissa, jotka ELY-keskukset järjestävät toimialueensa työvoimaviranomaisille. Vuoden 2025 yhteistyö- ja seurantakeskustelujen valmistelu on käynnistynyt, ja keskustelut tullaan järjestämään syys-marraskuussa. Valmistelujen tukena käytetään vuoden 2024 aikana käytyjen, ensimmäisten yhteistyö- ja seurantakeskustelujen järjestämisestä kertynyttä tietoa ja parhaita käytänteitä. Vuodesta 2026 alkaen yhteistyö- ja seurantakeskustelut tullaan järjestämään touko-kesäkuussa. Työ- ja elinkeinoministeriö osallistuu keskusteluihin jokaisella alueella.

Työ- ja elinkeinoministeriön saamien tietojen perusteella TE-palvelut 24 -uudistuksen myötä lähipalvelua asiakkaille antavien toimipisteiden määrä kasvoi verrattuna uudistusta edeltävään aikaan. Tämän myötä uudistuksen tavoite asiakkaille tarjottavan lähipalvelun vahvistumisesta vaikuttaisi toteutuvan. Tavoite lähipalvelun vahvistamisesta on tullut esille myös työllisyysalueiden kanssa käytyjen keskustelujen yhteydessä. Työ- ja elinkeinoministeriö tulee raportoimaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2026 lopulla heikossa työmarkkina-asemassa olevien asiakkaiden lähipalvelun toteutumisesta vuoden 2025 ja 2026 yhteistyö- ja seurantakeskusteluissa tehtyjen havaintojen pohjalta. Lisäksi raportoinnissa tullaan hyödyntämään ELY-keskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen työvoimapalveluiden toimeenpanosta keräämää, asiakastietojärjestelmän rekisteriaineistosta saatavaa tilastotietoa.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että lausuma on ajankohtainen ja pitää perusteltuna lausuman pitämistä voimassa. Ministeriö kuitenkin huomauttaa, että lausumassa raportoinnin määräaikaa ilmentävästä osasta vuosiluvun perästä puuttunee sana, joka tarkentaisi raportoinnin määräajan umpeutumishetkeä.

Työ- ja elinkeinoministeriön lisälausunto vuosikertomuksessa annettuun vastaukseen

Työ- ja elinkeinoministeriö on maaliskuussa 2025 yhteistyössä ELY-keskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen kanssa toteuttamallaan kyselytutkimuksella kartoittanut työllisyysalueiden omia näkemyksiä TE-palvelut 24 -uudistuksen alkuvaiheen toimeenpanosta. Kyselyn perusteella sekä työnhakija-asiakkaiden että työnantaja-asiakkaiden palveluiden järjestämisen tilanne on melko hyvällä tasolla uudistuksen jälkeen. Vastauksista käy ilmi, että työllisyysalueet tekevät yhteistyötä työllisyysalueiden kesken palveluiden järjestämisessä.

Työllisyysalueet ovat kuitenkin käynnistäneet toimintansa haastavassa työmarkkinatilanteessa. Työvoiman kysyntä on laskenut ja työnhakijoiden määrät ovat edelleen nousseet. Pitkäaikaistyöttömien määrä ylitti maaliskuussa korona-ajan synkimmät luvut. Työttömyyden virtaamalukujen kasvu yli kolmen kuukauden työttömyyteen kuvastaa sekä heikentynyttä työllisyystilannetta että haasteita työnhakijoiden palveluiden käynnistämisessä.

Toni Ruokonen, erityisasiantuntija

2. *Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää osana julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen uudelleen järjestämisen toimeenpanoa toimenpiteet, joilla mahdollistetaan henkilöstöpalveluyrityksille osaajien etsiminen ja työmahdollisuuksien tarjoaminen julkisten työvoimapalvelujen työttömille työnhakijoille.*

Työ- ja elinkeinoministeriön vastaus

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa on useampia kirjauksia, jotka liittyvät yksityisen työvälitystoimijoiden ja yksityisten palvelutuottajien laajempaan hyödyntämiseen TE-palveluissa. Näiden hallitusohjelmakirjausten toteuttamista edistetään työvoimapalveluiden kehittämistä koskevan hallituksen esityksen puitteissa. Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle syysistuntokaudella 2025.

Hallituksen esityksen esivalmistelussa on arvioitu, että oikeudellisesti kestävä ja käytännössä toteutuskelpoinen tapa mahdollistaa yksityiselle työnvälitykselle sen tarvitsemien tietojen saaminen työnhakijoista on Työmarkkinatorilla julkaistaviin työnhakuprofiileihin tehtävät muutokset. Esityksessä ehdotetaan, että lähtökohtaisesti kaikkien työnhakijoiden tulisi laatia ja julkaista työnhakuprofiilinsa Työmarkkinatorilla. Lisäksi esityksessä ehdotetaan työvoimaviranomaisille lakisääteistä tehtävää laatia ja julkaista niiden työnhakijoiden työnhakuprofiilit, jotka eivät laadi ja julkaise profiiliaan määräajassa. Näillä ehdotuksilla pyritään kasvattamaan Työmarkkinatorilla julkaistujen työnhakuprofiilien volyymia merkittävästi nykyisestä tasosta. Oikeutta hakea ja tarkastella julkaistuja työnhakuprofiileja yksittäishakuina ehdotetaan laajennettavaksi niin, että oikeus olisi myös yksityisillä työnvälitysyrityksillä. Laajennus työnhakuprofiilien haku- tarkasteluoikeuksiin mahdollistaa yksityisille työnvälitysyrityksille osaajien etsimisen työnhakijoiden joukosta.

Hallituksen esityksessä ehdotettavien työnhakuprofiileihin tehtävien muutosten valmistelun yhteydessä on kiinnitetty erityistä huomiota tietosuojaan liittyviin kysymyksiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että lausuma on ajankohtainen ja pitää perusteltuna lausuman pitämistä voimassa. Mikäli lausuman edellytyksiin vastaava hallituksen esitys työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi hyväksytään eduskunnassa ehdotetussa muodossaan, työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että lausuman edellytykset ovat täyttyneet ja lausuman voi sen myötä poistaa.

Toni Ruokonen, erityisasiantuntija